

img1

LIETUVOS AUKŠČIAUSIASIS TEISMAS

NUTARTIS LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2021 m. spalio 27 d.
Vilnius

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų Danguolės Bublienės, Andžej Maciejewski (pranešėjas) ir Antano Simniškio (kolegijos pirmininkas),

teismo posėdyje kasacine rašytinio proceso tvarka išnagrinėjo civilinę bylą pagal ieškovo K. N. kasacinį skundą dėl Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2020 m. lapkričio 24 d. nutarties peržiūrėjimo civilinėje byloje pagal ieškovo K. N. ieškinį atsakovėms viešajai įstaigai Respublikinei Panevėžio ligoninei ir viešajai įstaigai Pasvalio ligoninei dėl žalos, kilusios netinkamai suteikus sveikatos priežiūros paslaugas, atlyginimo, tretieji asmenys, nepareiškiantys savarankiškų reikalavimų, „AAS BTA Baltic Insurance Company“ filialas Lietuvoje, akcinė draudimo bendrovė „Gjensidige“, D. K., J. V., E. Č., D. S. ir N. M.

Teisėjų kolegija

nustatė:

I. Ginčo esmė

1. Kasacinėje byloje sprendžiama dėl materialiosios teisės normų, reglamentuojančių asmens sveikatai padarytos turtinės ir neturtinės žalos dydį nustatančius kriterijus, aiškinimo ir taikymo.
2. Ieškovas K. N. kreipėsi ieškiniu į teismą, prašydamas solidariai priteisti iš atsakovių VšĮ Respublikinės Panevėžio ligoninės ir VšĮ Pasvalio ligoninės 29 577,57 Eur turtinės žalos, 30 000 Eur neturtinės žalos, kilusios pažeidus paciento teises, atlyginimą, 5 proc. dydžio metines palūkanas nuo priteistos sumos nuo bylos iškėlimo teisme iki teismo sprendimo visiško įvykdymo ir bylinėjimosi išlaidų atlyginimą.
3. Ieškovas nurodė, kad VšĮ Respublikinėje Panevėžio ligoninėje jis buvo gydytas nuo 2016 m. gegužės 13 d. iki 2016 m. gegužės 27 d. Vidaus ligų skyriaus gydytojų vizitacijos 2016 m. gegužės 16 d. metu jam pagal ligos anamnezę, nusiskundimus, objektyvios apžiūros ir atliktų tyrimų duomenis, atsiradusį ant abiejų kojų makulopapulinį bėrimą su besiformuojančia kojų nekroze, stuburo krūtinės srityje čiuiopiamą skausmingą sukietėjimą nustatyta klinikinė diagnozė – nepatikslinkta bakterinė infekcija, Th 5/6 spondilodiscitas (stuburo 5–6 krūtininių slankstelių spondilodiscitas), stuburo kanalo stenoze, nekrozuojanti vaskulopatija, sudarytas papildomas tyrimo planas ir nustatytas gydymas, paskirta neurologo konsultacija. Ieškovo teigimu, šioje ligoninėje jam nebuvo atlikti privalomi veiksmai, kurie būtų leidę tinkamai įvertinti jo sveikatos būklę, t. y. esant indikacijoms, nebuvo kartojamas stuburo krūtininės dalies kompiuterinės tomografijos (toliau – KT) tyrimas dinamiškai stebėti ir vertinti; nebuvo atliktas magnetinio rezonanso tomografijos (toliau – MRT) tyrimas; nepaimtas kraujo ar pūlių pasėlio tyrimas; neatlikti (netinkamai atlikti) veiksmai, kurie būtų užtikrinę 6 savaitių minimalios trukmės antibiotikų terapijos kursą nuo 2016 m. gegužės 13 d., o tai galėjo lemti ligos paūmėjimą.
4. Nuo 2016 m. gegužės 27 d. iki 2016 m. birželio 10 d. ieškovas buvo perkeltas tolesniam stacionariniam gydymui į VšĮ Pasvalio ligoninę, čia jis buvo apžiūretas, sudarytas tyrimo ir gydymo planas, tačiau ir šioje ligoninėje, ieškovo teigimu, nebuvo atlikti privalomi veiksmai, kurie būtų leidę tinkamai įvertinti jo sveikatos būklę. Nors tęsėsi nuolatinis skausmas, buvo apčiuiopiamas skausmingas darinys stuburo krūtininėje srityje, nebuvo atliktas pakartotinis KT tyrimas, neatliktas kraujo pasėlio ir pasėlio iš pūlių tyrimas; nepaskirta būtina 6 savaitių efektyvi antibiotikų terapija. Be to, neatlikus pasėlio iš kraujo ar pūlinių iš stuburo tyrimo, todėl nežinant ligos sukėlėjo, gydymas tęstas vienu neveiksmingu antibiotiku.
5. Ieškovas teigia, kad nors jis ir vartojo vaistus nuo skausmo, skausmai išliko, o 2016 m. birželio 21 d. jį ištiko kojų paralyžius, dėl to skubos tvarka jis buvo išgabentas į VšĮ Vilniaus universiteto ligoninės Santaros klinikas, čia tą pačią dieną jam buvo atlikta skubi operacija – stuburo Th 3/4/7/8 transpedikulinė fiksacija, Th 5/6 laminektomija, stuburo kanalo dekompresija. Iš prieš operaciją paimtų kraujo ir pūlinių iš stuburo pasėlių nustatyta, kad išaugo auksinis stafilokokas (lot. *Staphylococcus aureus*), kuris buvo neįjautrus prieš tai skirtam ir vartotam antibiotikui ceftriaksonui. VšĮ Vilniaus universiteto Santaros klinikose ieškovas buvo gydomas iki 2016 m. lapkričio 4 d., jam buvo nustatyta galutinė diagnozė – būklė po Th 5/6 epidūrinio absceso pašalinimo, Th 5/6 spondylodiscito, nugaros smegenų suspaudimas, mielopatija: paraplegija ASIA C-D tipas, dubens organų funkcijos sutrikimai (šlapinimosi, tuštinimosi, potencijos), PAH, lėtinė trombozė vv. poplitea kairėje kojoje.
6. Ieškovas pripažino, kad atsakovių ir jų darbuotojų neteisėti veiksmai (neveikimas) nebuvo vienintelė žalos atsiradimo priežastis, tačiau pažymėjo, jog ieškinyje reiškiamas dėl to, kad atsakovės (jų specialistai) neužtikrino maksimalių pastangų imantis visų galimų ir reikalingų priemonių, kad pacientas išvengtų visų ar bent dalies jam kilusių ypač sunkių neigiamų jo sveikatai padarinių (neįgalumo).
7. Ieškovas nurodė, kad jam nuo 2017 m. balandžio 20 d. nustatytas nedarbingumas, susijęs su pagrindiniu susirgimu ir iš dalies su nepakankamos trukmės antibiotikų terapijos kursu, dėl to jis neteko pajamų iš darbo santykių. Už laikotarpį nuo 2017 m. balandžio mėn. iki 2019 m. spalio mėn. ieškovas prašė priteisti 7765,47 Eur vienkartinę išmoką, apskaičiuotą taikant realų atlyginimų padidėjimo pokytį buvusioje darbovietėje. Tolesnį netekto darbo užmokesčio dydžio atlyginimą nuo 2019 m. lapkričio mėn. iki 2030 m. rugsėjo 30 d. ieškovas prašė priteisti vienkartinę arba periodinę išmoką, jas apskaičiavus taikant realų darbo užmokesčio didėjimo pokytį ir taikant indeksavimą, jei žala būtų priteista periodinėmis išmokomis. Be to, ieškovas nurodė, kad dėl atsakovių netinkamai suteiktų paslaugų jis turėjo papildomų išlaidų vaistams, kitoms medicinos priemonėms, šios išlaidos pagal į bylą pateiktus kvitus ir mokėjimo dokumentus sudaro 1293,84 Eur, o jo sutuoktinės kelionės išlaidos iš Pasvalio į Panevėžį ir į Vilnių sudaro 116,11 Eur papildomų išlaidų, jų atlyginimą taip pat prašė priteisti solidariai

iš abiejų atsakovių.

8. Vadovaudamasis kasacinio teismo praktika panašiose bylose, atsižvelgdamas į tai, kad žala buvo padaryta sveikatai, kad neigiamos pasekmės tęsis visą gyvenimą, kad buvo sutrikdyta ieškovo kasdienė veikla ir laisvalaikis, ir į tai, kad patirti ir dvasiniai ir fiziniai išgyvenimai turėjo įtakos jo psichinei sveikatai, ieškovas iš atsakovių taip pat prašė solidariai priteisti 30 000 Eur neturtinės žalos atlyginimą.

II. Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų procesinių sprendimų esmė

9. Panevėžio apygardos teismas 2019 m. gruodžio 20 d. sprendimu ieškinį tenkino iš dalies: priteisė solidariai iš atsakovių ieškovui 4737,05 Eur turtinės žalos atlyginimą ir 16 000 Eur neturtinės žalos atlyginimą, 5 proc. metines palūkanas už priteistą sumą nuo bylos iškėlimo teisme (2018 m. gegužės 24 d.) iki teismo sprendimo visiško įvykdymo ir bylinėjimosi išlaidų atlyginimą.
10. Įvertinęs Respublikinės Vilniaus universitetinės ligoninės Neurochirurgijos skyriaus vedėjo V. K. Valstybinės akreditavimo sveikatos priežiūros veiklai tarnybai prie Sveikatos apsaugos ministerijos (toliau – Akreditavimo tarnyba) pateiktą 2017 m. rugsėjo 10 d. išvadą Nr. D2-5270-(1.20) ir jo teismo posėdžio metu teiktus paaiškinimus, Valstybinės teismo medicinos tarnybos Vilniaus skyriaus 2019 m. rugsėjo 25 d. ekspertizės akto Nr. EDG 33/2019 (01) (toliau – Teismo ekspertizės aktas) išvadą ir ją pateikusių eksperto Z. Chomanskio teismo posėdžio metu teiktus paaiškinimus, Akreditavimo tarnybos 2017 m. lapkričio 13 d. Asmens sveikatos priežiūros paslaugų prieinamumo ir kokybės patikrinimo Nr. T3-192-1/2017 ataskaitą Nr. D17-274 (1.27) ir jos pagrindu priimtą įsakymą, Akreditavimo tarnybos 2017 m. lapkričio 13 d. Asmens sveikatos priežiūros paslaugų prieinamumo ir kokybės patikrinimo Nr. T3-192-1/2017 ataskaitą Nr. T3-192-2/2017 ir jos pagrindu priimtą įsakymą bei kitų byloje esančių įrodymų visumą, teismas nusprendė, kad ieškovas įrodė ieškinio faktinį pagrindą ir atsakovių civilinės atsakomybės sąlygas sudarančias aplinkybes.
11. Teismo vertinimu, byloje esančių įrodymų visuma patvirtina, kad ieškovą gydė atsakovių gydytojai neatliko visų galimų ir privalomų veiksmų, kurie būtų leidę tinkamai įvertinti ieškovo sveikatos būklę: esant indikacijoms, nebuvo kartotas stuburo krūtininės dalies KT tyrimas, neatliktas pakartotinis dar 2016 m. gegužės 19 d. neurochirurgo paskirtas KT tyrimas ar svarstytas skirti MRT tyrimas, nebuvo užtikrinta, kad ieškovas būtų gydomas taikant efektyvų antibiotikų terapijos kursą ne trumpiau kaip 6 savaites nuo 2016 m. gegužės 13 d., neatliktas pasėlio iš kraujo ar pūlių tyrimas, dėl to nebuvo nustatytas ligos sukėlėjas.
12. Teismas padarė išvadą, kad nors ieškovo kraujo tyrimų rezultatai gerėjo (CRB mažėjo, leukocitų kiekis stabilizavosi), tačiau skausmas nugaros krūtininėje dalyje buvo išlikęs, stuburo torakalinėje dalyje buvo apčiuopiamas skausmingas darinys, ieškovui kiekvieną dieną nuo skausmo buvo leidžiami stiprūs vaistai, todėl ieškovas gydžiusiai VšĮ Respublikinės Panevėžio ligoninės gydytojai J. V. ir radiologei E. C. nebuvo pagrindo spręsti, jog ieškovo būklė pagerėjo taip, kad nebereikia atlikti tos srities specialisto neurochirurgo K. T. paskirto kontrolinio KT tyrimo.
13. Kadangi ieškovui minėtas kontrolinis KT tyrimas ar MRT tyrimas nebuvo atliktas, teismo vertinimu, nepaneigta, kad ieškovui nugaros smegenų pažeidimo požymiai, kurie susidarė kaip komplikacija po jam diagnozuoto spondilodiscito, jau buvo iki ieškovo išrašymo iš ligoninių, o pagal bylos duomenis MRT būtų privalomas, jei būtų nugaros smegenų pažeidimo simptomų.
14. Teismo vertinimu, byloje nesurinkta pakankamai patikimų ir objektyvių duomenų, kurie paneigia Teismo ekspertizės akte padarytą išvadą, kad ieškovui paskirtas gydymas ceftriaksonu buvo veiksmingas, kadangi išaugintas sukėlėjas auksinis stafilokokas jautrus oksacilinui, o jeigu sukėlėjas jautrus oksacilinui, jis yra jautrus ir cefalosporinams, kurių grupei priklauso ir ceftriaksonas, teismas padarė išvadą, jog ieškovui paskirto antibiotiko ceftriaksono keisti nebuvo būtina. Todėl šiuo aspektu atsakovių veiksmų (neveikimo) teismas nevertino kaip ieškovui netinkamai suteiktų sveikatos priežiūros paslaugų.
15. Teismas nurodė, kad nors 2016 m. gegužės 13 d. gydytojas neurochirurgas J. T. antibiotiką ceftriaksoną paskyrė tinkamai ir pakankamas jo dozes pagal tuo metu buvusią klinikinę situaciją, tačiau nenurodė pakankamo gydymo kurso trukmės, kuri turėjo būti ne trumpesnė kaip 6 savaitės, skaičiuojant nuo gydymo pradžios, t. y. 2016 m. gegužės 13 d. siuntinė į VšĮ Pasvalio ligoninę VšĮ Respublikinės Panevėžio ligoninės gydytojos D. K. ir J. V. nurodė rekomendaciją tęsti gydymą antibiotiku ceftriaksonu, tačiau taip pat nenurodė bendro kurso trukmės, dėl to VšĮ Pasvalio ligoninės gydytojai suprato, kad visas antibiotikų terapijos kursas turėjo trukti keturias savaites, ir išrašydami ieškovą iš VšĮ Pasvalio ligoninės ambulatoriniam gydymui į namus nepaskyrė tolesnio gydymo antibiotikais. Atsižvelgdamas į tai, teismas vertino, kad yra didelė tikimybė, jog būtent nepakankamas antibiotikų terapijos kursas lėmė ieškovo ligos paūmėjimą 2016 m. birželio 20 ir 21 dienomis, dėl to ieškovas neteko 80 proc. darbingumo dėl nugaros smegenų pažeidimo, kuris susidarė kaip komplikacija po jam diagnozuoto spondilodiscito. Vadinas, ieškovo netektas darbingumas yra susijęs tiek su pagrindiniu susirgimu, tiek ir su nepakankamos trukmės antibiotikų terapijos kursu, o tai reiškia, kad tarp atsakovių veiksmų ir ieškovui atsiradusios žalos yra priežastinis ryšys.
16. Apibūdindamas minėtą priežastinį ryšį teismas pažymėjo, kad atsakovių neteisėti veiksmai (neveikimas) prisidėjo prie ieškovui (pacientui) kilusių neigiamų pasekmių ir žalos atsiradimo, nes, laiku ir tinkamai pagal šiuolaikinę medicinos mokslo lygį ir gerą praktiką (kokybiškai) suteikus paslaugas, neatmestina, nes nėra paneigta, kad galima buvo sulaukti lengvesnių ligos neigiamų pasekmių, o ieškovui būtų tekę mažiau neigiamų išgyvenimų.
17. Atsakovių argumentus, kad ieškovo ligos eigą smarkiai galėjo pabloginti jo paties netinkamas elgesys ar individualios savybės, teismas atmetė kaip nepagrįstus, nes byloje nėra jokių įrodymų, leidžiančių daryti išvadą, jog ieškovas nuo išrašymo iš ligoninės nesilaikė gydymo režimo, vartojo imuninę sistemą slopinančias medžiagas (alkoholį), patyrė traumą ar kontaktavo su auksinio stafilokoko nešiotoju.
18. Teismas nustatė atlygintinos neturtinės žalos – 16 000 Eur dydį, atsižvelgdamas į šiuos kriterijus bei veiksnus: ieškovo pradinė liga buvo nulemta ne atsakovių veiksmų (neveikimo); dėl neteisėtų atsakovių veiksmų (neveikimo) ieškovo ligos sukelti neigiami dvasiniai ir fiziniai padariniai padidėjo; žala padaryta vienai iš svarbiausių neturtinių vertybių – ieškovo sveikatai; ieškovui 2017 m. balandžio 20 d. nustatytas 75 proc. netektas darbingumas pagal diagnozę G99.2, o nuo 2018 m. balandžio 20 d. netektas darbingumas padidintas iki 80 proc. dėl nugaros smegenų pažeidimo, kuris susidarė kaip komplikacija po jam diagnozuoto spondilodiscito ir yra susijęs su pagrindiniu susirgimu bei iš dalies su nepakankamos trukmės antibiotikų terapijos kursu; ieškovui yra nustatytas specialusis nuolatinės priežiūros (pagalbos) poreikis ir specialusis transporto išlaidų kompensacijos poreikis; sveikatos būklės prognozė bloga (trombuotų venų praeinamumas neatsikuria); stuburo smegenų pažeidimas lėmė dubens organų sutrikimus, dėl to ieškovas kateterizuojamas ir klizmuojamas, neteko potencijos; po gydymo laikotarpio ieškovas tapo nedarbingas; ieškovo turtinė padėtis pablogėjo, nes jis neteko apie 490 Eur pajamų iš nuolatinio darbo, atsirado papildomų išlaidų vaistams ir kitoms gydymo priemonėms; neigiami ilgalaikiai pergyvenimai paveikė šeimos narius ir artimuosius, nes dėl sutrikdytos sveikatos ieškovas savarankiškai nebegali užsiimti kasdienne veikla, laisvalaikiu, pasirūpinti savimi, nebegali prižiūrėti savo turto, rūpintis aplinka, senyvo amžiaus motina; padidėjo ieškovo socialinė atskirtis, nes tapo apsunkintas bendravimas su kitais asmenimis; nekomplikuotas spondilodiscitas paprastai pagydomas laikotarpiu nuo 6 iki 8 savaičių, o šiuo atveju ieškovo gydymas užtruko žymiai ilgiau; atsakovių civilinė atsakomybė už pacientams padarytą žalą yra apdrausta.
19. Įvertinęs įrodymus, pagrindžiančius ieškovo darbo užmokesčio dalies turtinius praradimus, teismas nusprendė, kad yra faktinis ir teisinis pagrindas priteisti ieškovui 4737,05 Eur netekto darbo užmokesčio dalies kompensaciją už laikotarpį nuo 2017 m. balandžio mėn. iki 2019 m. spalio mėn. Tuo tarpu už tą patį laikotarpį priteisti ieškovui didesnio dydžio vienkartinę netekto darbo užmokesčio išmoką, t. y. 7765,47 Eur

sumą, o nuo 2019 m. lapkričio mėn. iki 2030 m. rugsėjo 30 d. (kol pagal Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos interneto svetainėje skelbiama skaičiuoklė ieškoviui sueis pensijos amžius) priteisti vienkartinę arba periodinę išmoką, jas apskaičiuojant taikant realų darbo užmokesčio didėjimo pokytį, teismo vertinimu, būtų nepagrįsta, kadangi šis ieškovo pasirinktas žalos atlyginimo būdas, grindžiamas spėjimais ir prielaidomis, nėra pakankamai pagrįstas realiam žalos atlyginimo dydžiui nustatyti. Be kita ko, teismas pažymėjo, kad vien tai, jog ieškovo buvusioje darbovietėje kitų darbuotojų, atliekančių tapačias darbo funkcijas, kaip ir ieškovas iki susirgimo, vidutinis darbo užmokestis 2016–2019 metais didėjo, nebūtinai reiškia, kad ir ieškovas tokį konkretų darbo užmokestį būtų uždirbęs ir kad didėjimo tendencija išliks ateityje.

20. Teismas netenkinio ieškovo reikalavimo priteisti 1293,84 Eur, kurie, ieškovo teigimu, buvo išleisti vaistams ir kitoms medicininėms priemonėms, bei 116,11 Eur ieškovo sutuoktinės išlaidų kelionėms atlyginti, kadangi byloje nėra įrodymų, kurių pagrindu būtų galima atskirti, kurios išlaidos yra susijusios su atsakovių veiksmais (neveikimo) neteisėtumu.
21. Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, išnagrinėjusi civilinę bylą pagal ieškovo ir atsakovių apeliacinius skundus, 2020 m. lapkričio 24 d. nutartimi Panevėžio apygardos teismo 2019 m. gruodžio 20 d. sprendimą paliko nepakeistą.
22. Pasisakydama dėl atsakovės VŠĮ Respublikinės Panevėžio ligoninės civilinės atsakomybės, teisėjų kolegija iš esmės sutiko su pirmosios instancijos teismu, kad nagrinėjamu atveju aplinkybės, susijusios su pakartotinio KT tyrimo ir vėliau, atsižvelgus į KT tyrimo rezultatus, galbūt MRT tyrimo neskyrimu bei nepakankamai tiksliai nurodyta antibiotikų terapijos trukme, gali būti vertinamos kaip nepakankamo atidumo ir rūpestingumo stoka ir nagrinėjamos bylos kontekste atitinka neteisėtų veiksmų sąlygą.
23. Tačiau teisėjų kolegija nesutiko su pirmosios instancijos teismo sprendimo motyvais, jog atsakovės VŠĮ Respublikinės Panevėžio ligoninės veiksmų neteisėtumas pasireiškė ir tuo, kad nebuvo atliktas pasėlio iš kraujo ir pūlių tyrimas, siekiant tinkamai nustatyti ligos sukėlėją. Tokį nesutikimą teisėjų kolegija pagrindė Teismo ekspertizės aktu, kuriame ne tik konstatuota, kad, esant spondilodiscito diagnozei, kaip pirmo pasirinkimo antibiotikas gali būti skiriamas antibiotikas ceftriaksonas, o pasėlis sukėlėjui patikslinti neprivalo būti imamas, tačiau ir pažymima, kad šiuo atveju jam paimti nebuvo objektyvių medicininių galimybių – šiai procedūrai tinkamo šaltinio (susiformavusių pūlių) ir patologinės židininės neurologinės simptomatikos, taip pat nurodoma, jog, vertinant retrospektyviai, galima daryti išvadą, kad šio antibiotiko pasirinkimas davė teigiamą gydymo efektą. Tačiau ši išvada bet kuriuo atveju nekeičia pirmiau padarytos išvados, jog atsakovės VŠĮ Respublikinės Panevėžio ligoninės ieškoviui suteiktos sveikatos priežiūros paslaugos buvo netinkamos, pagrįstumo.
24. Pasisakydama dėl atsakovės VŠĮ Pasvalio ligoninės civilinės atsakomybės, teisėjų kolegija sutiko su ja, kad gautas teigiamas gydymo efektas ir uždegimo rodiklių mažėjimas netiesiogiai patvirtino, jog VŠĮ Respublikinės Panevėžio ligoninės paskirtas antibiotikascetriaksonas buvo efektyvus prieš ligos sukėlėją, todėl VŠĮ Pasvalio ligoninėje ieškoviui nebuvo tikslinga atlikti kraujo ir stuburo pūlių pasėlių tyrimus tam, kad būtų tiksliai nustatytas ligos sukėlėjas.
25. Tačiau, vertindama atsakovės VŠĮ Pasvalio ligoninės suteiktų paslaugų kokybę, teisėjų kolegija vertino kitą svarbų aspektą – atsakovės VŠĮ Pasvalio ligoninės pacientui skirto antibiotikų terapijos kurso trukmės tinkamumą. Teisėjų kolegija neįžvelgė pagrindo abejoti Teismo ekspertizės akte padarytos išvados, kad šiuo atveju antibiotikų terapijos kursas turėjo trukti ne trumpiau nei 6 savaites, pagrįstumu. Vertino, kad net jeigu VŠĮ Respublikinė Panevėžio ligoninė apskritai būtų nepateikusi jokių rekomendacijų, už paciento gydymą VŠĮ Pasvalio ligoninėje ir nurodymų pacientui jį išrašant iš ligoninės pateikimą buvo atsakingi tik VŠĮ Pasvalio ligoninės medikai, nes jų kompetencija turėjo būti pakankama savarankiškai nustatyti, kokios trukmės antibiotikų kursas buvo reikalingas šiuo konkrečiu atveju. Be to, jeigu VŠĮ Pasvalio ligoninės medikams kilo neaiškumų dėl antibiotikų terapijos kurso trukmės, jie turėjo konsultuotis su kitais medikais, tačiau byloje nėra jokių įrodymų, patvirtinančių, kad tai buvo padaryta. Nepasikyrę ieškoviui tinkamos trukmės antibiotikų terapijos kurso, VŠĮ Pasvalio ligoninės medikai neužtikrino, jog medicinos paslaugos būtų teikiamos dedant maksimalias pastangas, imantis visų galimų ir reikalingų priemonių ir jas naudojant atidžiai, rūpestingai ir kvalifikuotai.
26. Išnagrinėjusi bylos šalių argumentus dėl netinkamai ieškoviui nustatyto atlygintino neturtinės žalos dydžio, teisėjų kolegija neįžvelgė pagrindo spręsti, kad pirmosios instancijos teismas nagrinėjamu atveju būtų netinkamai nustatęs ieškoviui priteistiną neturtinės žalos atlyginimo dydį, ir atmetė ieškovo apeliacinio skundo argumentą, kad, nustatydamas neturtinės žalos atlyginimo dydį, pirmosios instancijos teismas nukrypo nuo panašiose bylose suformuotos praktikos. Ieškovo apeliaciniame skunde nurodytų bylų aplinkybės nėra tapačios ar iš esmės labai panašios į nagrinėjamą atveju nustatytas aplinkybes jau vien dėl to, kad, priešingai nei šiuo konkrečiu atveju, nė vienoje iš minėtų bylų asmenų sveikatai kilusios neigiamos pasekmės nebuvo tiesiogiai atsiradusios dėl jų pačių ligos, be to, skiriasi pacientų amžius, kilusių pasekmių mastas bei pobūdis, todėl minėtose bylose priteistos sumos pacientų neturtinei žalai atlyginti negali būti vertinamos kaip precedentinės nagrinėjamam atveju.
27. Teisėjų kolegija atmetė ieškovo apeliacinio skundo argumentą dėl turtinės žalos atlyginimo padidinant išmokos už laikotarpį nuo 2017 m. balandžio mėn. iki 2019 m. spalio mėn. dydį nuo 4737,05 Eur iki 7765,47 Eur, nurodžiusi, kad, priteisdamas negautą darbo užmokestį už nurodytą laikotarpį pagal ieškovo pateiktą darbdavio apskaičiuotą jo vidutinio darbo užmokesčio dydį (iki nedarbingumo), atėmus ieškovo gaunamą valstybinę socialinio draudimo netekto darbingumo pensiją, pirmosios instancijos teismas priėmė teisėtą ir pagrįstą sprendimą.
28. Spręsdama dėl ieškovo reikalavimo pakeisti pirmosios instancijos teismo sprendimą, priteisiant netekto darbo užmokesčio dydžio atlyginimą vienkartinę ar periodinėmis išmokomis, skaičiuojant nuo 2019 m. lapkričio mėn. iki 2030 m. rugsėjo 30 d., taikant periodinės išmokos apskaičiavimo metodus (būtinai taikant pokytį) ir papildomai taikant indeksavimo įstatymų nustatytą tvarką, jei būtų priteisiamos periodinės išmokos, pagrįstumo, teisėjų kolegija pažymėjo, kad ieškoviui 80 proc. netekto darbingumo lygis nustatytas terminuotai, t. y. iki 2020 m. balandžio 19 d. (koks ieškovo nedarbingumo lygis bus po minėtos datos, priimanč skundžiamą sprendimą, nustatyti nebuvo galimybių). Be to, ieškovo gaunamas netekto darbingumo pensijos dydis, atitinkamai ir galimas būsimas ieškovo netekto darbo užmokesčio dydis, priklauso ne tik nuo ieškovo įgyto stažo ir draudžiamųjų pajamų, kurių dydžius galima nustatyti iš Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos Panevėžio skyriaus sprendimų, bet ir nuo atskirų būsimųjų mėnesių valstybinės socialinio draudimo bazinės pensijos dydžio, būsimųjų einamųjų metų draudžiamųjų pajamų dydžio, kurių realaus dydžio bylos nagrinėjimo metu taip pat nėra galimybių nustatyti. Taigi ieškovo reikalavimas netenkintinas, nes yra grindžiamas vien tik prielaidomis.

III. Kasacinio skundo teisiniai argumentai ir atsiliepimo į jį teisiniai argumentai

29. Kasaciniu skundu ieškovas prašo pakeisti Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2020 m. lapkričio 24 d. nutartį, kuria paliktas nepakeistas Panevėžio apygardos teismo 2019 m. gruodžio 20 d. sprendimas tik iš dalies tenkinti ieškovo reikalavimą dėl turtinės ir neturtinės žalos atlyginimo, ir priimti naują sprendimą – tenkinti ieškinio dalį dėl 30 000 Eur neturtinės žalos ir 7765,47 Eur netekto darbo užmokesčio dydžio atlyginimo nuo 2017 m. balandžio mėn. iki 2019 m. spalio mėn. atlyginimo. Kasacinis skundas grindžiamas šiais argumentais:
 - 29.1. Teismai netinkamai aiškino Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (toliau – CK) 6.249 straipsnio 1 dalies nuostatą dėl turtinės žalos (negautų pajamų, kurias asmuo būtų gavęs, jeigu nebūtų buvę neteisėtų veiksmų) dydžiui apskaičiuoti vertinamųjų reikšmingų aplinkybių už laikotarpį nuo žalos atsiradimo iki teismo sprendimo priėmimo; anot ieškovo, tokios aplinkybės yra atlyginimų augimas konkrečioje įmonėje, kurioje iki sužalojimo asmuo dirbo, šalies vidutinio darbo užmokesčio augimas, minimalios mėnesinės algos augimas, kt.; teismai nevertino byloje esančių objektyvių duomenų ar įrodymų, jog ieškovas būtų gavęs didesnes pajamas, jeigu nebūtų buvę neteisėtų veiksmų, nei tik 489,50 Eur per mėnesį, kurios apskaičiuotos pagal ieškovo gautas pajamas per

2016 m. sausio, vasario ir kovo mėn.; netinkamas minėtos nuostatos aiškinimas ir taikymas lėmė tai, kad buvo klaidinga apskaičiuotas ir priteistas ne visas turinės žalos dydis.

- 29.2. Teismai netinkamai aiškino [CK 6.250](#) straipsnyje nustatytą neturtinės žalos dydį pagrindžiantį kriterijų – asmeniui kilusias sveikatai (fizinei ir psichinei) pasekmes; teismai neindividualizavo ieškovo patirto neturtinės žalos dydžio; teismai nukrypo nuo kasacinių bylų, kuriose buvo suformuota teisės taikymo ir aiškinimo praktika šiuo klausimu ir priteistas gerokai didesnis neturtinės žalos atlyginimo dydis (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2005 m. balandžio 18 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-7-255/2005](#), 2007 m. birželio 29 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-298/2007](#)).
30. Atsiliepimu į ieškovo kasacinį skundą atsakovė VŠĮ Pasvalio ligoninė prašo atmesti kasacinį skundą ir palikti nepakeistus pirmosios instancijos teismo sprendimą ir apeliacinės instancijos teismo nutartį. Atsiliepimas į kasacinį skundą grindžiamas argumentais, tapačiais nurodytiems Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2020 m. lapkričio 24 d. nutarties motyvuojamojoje dalyje. Dėl kasacinio skundo reikalavimo priteisti didesnę neturtinės žalos atlyginimo dydį atsakovė papildomai nurodė, kad bylos nagrinėjimo metu nebuvo nustatyta, jog neturtinė žala padaryta tyčia, vadinasi, *a priori* (iš anksto, nepatikrinus faktų) egzistuoja pagrindas spręsti dėl mažesnio neturtinės žalos atlyginimo dydžio, nei jeigu neturtinė žala būtų buvusi padaryta tyčiais veiksmais.
31. Atsakovė VŠĮ Respublikinė Panevėžio ligoninėbei tretieji asmenys, nepareišiantys savarankiškų reikalavimų, atsiliepimo į kasacinį skundą nustatytais terminais nepateikė.

Teisėjų kolegija

konstatuoja:

IV. Kasacinio teismo argumentai ir išaiškinimai

Dėl naujų įrodymų priėmimo

32. Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso (toliau – [CPK](#)) 353 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad kasacinis teismas, neperžengdamas kasacinio skundo ribų, patikrina apskųstus sprendimus ir (ar) nutartis teisės taikymo aspektu. Kasacinis teismas yra saistomas pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų nustatytų aplinkybių. Taigi kasacinis teismas nenustato faktinių aplinkybių, netiria įrodymų, o tik teisės taikymo aspektu patikrina, ar byla nagrinėję teismai tinkamai aiškino ir taikė ginčui taikytinas teisės normas. Dėl šios priežasties negali būti tenkinamas ieškovo kasaciniam teismui pateiktas prašymas priimti šiuos įrodymus – Neįgalumo ir darbingumo nustatymo tarnybos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos 2020 m. rugsėjo 1 d. išduotą neįgaliojo pažymėjimą NP Nr. 1359811, Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos Panevėžio skyriaus 2021 m. vasario 2 d. sprendimą „Dėl K. N. socialinio draudimo netekto darbingumo pensijos dydžio naujinimo“, VŠĮ Pasvalio paminės asmens sveikatos priežiūros centro 2021 m. vasario 23 d. raštą Nr. R3-76 ir to paties centro 2019 m. lapkričio 20 d. raštą Nr. R3-332. Be to, pastarasis 2019 m. lapkričio 20 d. raštas Nr. R3-332 yra priimtas byla nagrinėjusios pirmosios instancijos teismo teisėjos 2019 m. gruodžio 3 d. rezoliucija ([CPK 179 straipsnio](#) 3 dalis), o jo turinys ir reikšmė ieškinio išsprendimui nagrinėti šiam teismui priimant 2019 m. gruodžio 20 d. sprendimą.

Dėl bylos nagrinėjimo ribų

33. Bylą nagrinėję teismai nustatė, kad ieškovą gydę atsakovių medikai neatliko visų galimų ir privalomų veiksmų, kurie būtų leidę tinkamai įvertinti ieškovo sveikatos būklę. Teismai konstatavo, jog nepakankamas antibiotikų terapijos kursas lėmė ieškovo ligos paūmėjimą, dėl to ieškovas neteko 80 procentų darbingumo dėl nugaros smegenų pažeidimo, kuris susidarė kaip komplikacija po jam diagnozuoto spondilodiscito. Teismai nustatė priežastinį ryšį tarp atsakovių neteisėtų veiksmų ir ieškovui atsiradusios žalos. Šios teismų nustatytos aplinkybės nėra ginčijamos.
34. Pagal [CK 6.245 straipsnio](#) 1 dalį civilinė atsakomybė – tai turinė prievolė, kurios viena šalis turi teisę reikalauti atlyginti nuostolius (žalą) ar sumokėti netesybas (baudą, delspinigius), o kita šalis privalo atlyginti padarytus nuostolius (žalą) ar sumokėti netesybas (baudą, delspinigius). Civilinė atsakomybė gali būti sutartinė ir deliktinė. Deliktinė civilinė atsakomybė yra turinė prievolė, atsirandanti dėl žalos, kuri nesujusi su sutartiniais santykiais, išskyrus atvejus, kai įstatymai nustato, kad deliktinė atsakomybė atsiranda ir dėl žalos, susijusios su sutartiniais santykiais ([CPK 6.245](#) straipsnio 4 dalis). [CK](#) įtvirtintos bendrosios civilinės atsakomybės nuostatos ([CK 6.245–6.255](#) straipsniai) taikomos sprendžiant tiek dėl sutartinės, tiek dėl deliktinės civilinės atsakomybės taikymo.
35. Nagrinėjamoje byloje kasaciniame skunde keliamas klausimas tik dėl vienos deliktinės civilinės atsakomybės sąlygos tinkamo taikymo – dėl priteistino turinės ir neturtinės žalos atlyginimo dydžio nustatymo. Ieškovas kasaciniame skunde nurodo, kad byla išnagrinėję teismai nukrypo nuo kasacinio teismo formuojamos praktikos dėl vertintinų kriterijų nustatant priteistino turinės ir neturtinės žalos atlyginimo dydį sveikatos sužalojimo atveju. Todėl teisėjų kolegija pasisako tik dėl priteistino turinės ir neturtinės žalos atlyginimo dydžiui įtaką darančių kriterijų tinkamo aiškinimo ir taikymo.

Dėl sveikatos sužalojimo atveju patirtos turinės žalos nustatymo kriterijų

36. [CK 6.249 straipsnio](#) 1 dalyje nustatyta, kad žala yra asmens turto netekimas arba sužalojimas, turėtos išlaidos (tiesioginiai nuostoliai), taip pat negautos pajamos, kurias asmuo būtų gavęs, jeigu nebūtų buvę neteisėtų veiksmų. Piniginė žalos išraiška yra nuostoliai.
37. [CK 6.283 straipsnio](#), reglamentuojančio žalos atlyginimą sveikatos sužalojimo atveju, 1 dalyje įtvirtinta, kad jeigu fizinis asmuo suluošintas ar kitaip sužalotas jo sveikata, tai už žalą atsakingas asmuo privalo nukentėjusiam asmeniui atlyginti visus šio patirtus nuostolius ir neturtinę žalą. [CK 6.283 straipsnio](#) 1 dalyje nurodytais atvejais nuostolius sudaro negautos pajamos, kurias nukentėjęs asmuo būtų gavęs, jeigu jo sveikata nebūtų sužalota, ir su sveikatos grąžinimu susijusios išlaidos ([CK 6.283 straipsnio](#) 2 dalis).
38. Pagal [CK 6.288 straipsnio](#) 3 dalį su nukentėjusio asmens suluošinimu ar kitokiu sveikatos sužalojimu susijusi žala gali būti atlyginama dviem būdais: periodinėmis išmokomis arba visos žalos dydžio vienkartinė išmoka. Jeigu žala atlyginama periodinėmis išmokomis, tai šios išmokos indeksuojamos teisės aktų nustatyta tvarka. Kasacinis teismas yra išaiškinęs, kad minėti žalos atlyginimo būdai, priklausomai nuo to, kuris iš jų taikomas, lenkia skirtingų vertinamųjų kriterijų pasirinkimą, atliekant žalos atlyginimo skaičiavimą. Be to, sprendžiant turinės žalos, padarytos sužalojus sveikatą, atlyginimo mokėjimo periodinėmis išmokomis klausimą, vertinamos realioju laikotarpiu egzistuojančios aplinkybės, o

sprendžiant šios žalos atlyginimo mokėjimo vienkartinę išmoką klausimą – vertinamos ilgoju laikotarpiu tikėtinais atsirastais aplinkybėmis (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. gegužės 23 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-164-1075/2019, 53 punktas). Teisėjų kolegija pažymi, kad toks skirtingas vertinamų aplinkybių parinkimas susijęs su tuo, kad kai žala atlyginama priteisiant konkrečią pinigų sumą, atlygintinos žalos dydis vėliau nebegali būti peržiūrinamas ([CK 6.286, 6.287 straipsniai](#)).

39. Kasacinis teismas yra išaiškinęs, kad jei dėl sveikatos sužalojimo patirta žala priteisiama atlyginti konkrečia vienkartinę pinigų suma, laikoma, kad ieškovo patirta žala yra išsamiai įvertinta bei visiškai atlyginta, todėl, net ir pasikeitus aplinkybėms, jis neturi teisės reikšti ieškinio dėl papildomai negautų pajamų iš tos pačios veiklos priteisimo, o atsakovas – reikalavimo dėl jų sumažinimo ([CK 6.283 straipsnio 3 dalis, 6.286 straipsnis](#)) (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. gegužės 23 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-164-1075/2019, 54 punktas).
40. Kadangi nagrinėjamoje byloje žala ieškovui buvo priteista atlyginti vienkartinę išmoką ir ginčo dėl tokio žalos priteisimo būdo byloje nėra, teisėjų kolegija motyvuose dėl žalos atlyginimo periodinėmis išmokomis nepasisakys, nebent žalos nustatymo periodinėmis išmokomis kriterijai gali būti taikomi ir žalos dydžiui vienkartinę išmoką nustatyti.
41. Nors teismų praktikoje pirmiausia orientuojamasi į realiai dėl sveikatos sužalojimo prarastas ar sumažėjusias pajamas, tačiau lygiai taip pat vertinama ir dėl sveikatos sužalojimo asmens prarasta ar sumažėjusi galimybė gauti atitinkamas pajamas ateityje, net jei iki sveikatos sužalojimo nukentėjusysis nedirbo ir negavo jokių pajamų (pavyzdžiui, nepilnametis (-ė), studentas (-ė), namų šeimininkas (-ė), pensininkas (-ė) ir pan.). Toks šios normos aiškinimas iš esmės atitinka ir Europos deliktų teisės principų (angl. *Principles of European Tort Law*, sutrumpintai PETL) 10:202 straipsnį „Asmens sveikatos sužalojimas ir mirtis“ (angl. *Personal Injury and Death*), pagal kurį žala sveikatai apima ne tik prarastas realias pajamas (angl. *loss of income*), bet ir pakenkiną asmens galimybę užsidirbti (angl. *impairment of earning capacity*), nepriklausomai nuo to, ar šiuo metu, ar ateityje asmuo realiai pasinaudos šia galimybe (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2015 m. lapkričio 20 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-604-219/2015](#)).
42. Kasacinio teismo praktikoje išaiškinta, kad [CK 6.283 straipsnio 1](#) dalyje negautos pajamos apskaičiuojamos kaip pajamų, kurias nukentėjusysis realiai gavo arba galėjo gauti iki ir po sveikatos sužalojimo, skirtumas (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. balandžio 14 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-174/2009](#); 2013 m. spalio 9 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-473/2013](#) ir kt.).
43. Nukentėjusio asmens iki suluošinimo ar kitokio sužalojimo gautos pajamos apskaičiuotinos nustatant jo vidutinį mėnesio pajamų dydį. Nukentėjusio asmens, kuris dirbo pagal darbo sutartį, vidutinis darbo užmokestis apskaičiuotinas taikant Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2017 m. birželio 21 d. nutarimu „Dėl darbo kodekso įgyvendinimo“ Nr. 496 patvirtintą Darbuotojo, valstybės tarnautojo ir žvalgybos pareigūno vidutinio darbo užmokesčio skaičiavimo tvarkos aprašą, įsigaliojusį nuo 2017 m. liepos 1 d. Remiantis šio nutarimo 3.1 papunkčiu, kai, skaičiuojant darbuotojo vidutinį darbo užmokestį, vadovaujantis šiuo nutarimu patvirtintu Darbuotojo, valstybės tarnautojo ir žvalgybos pareigūno vidutinio darbo užmokesčio skaičiavimo tvarkos aprašu, į skaičiuojamąjį laikotarpį įtraukiami mėnesiai iki šio nutarimo įsigaliojimo, šiais mėnesiais gautas darbo užmokestis į vidutinį darbo užmokestį įskaitomas vadovaujantis iki šio nutarimo įsigaliojimo galiojusia tvarka. Pažymėtina, kad iki 2017 m. birželio 30 d. galiojo Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. gegužės 27 d. nutarimu Nr. 650 patvirtintas Darbuotojo, valstybės tarnautojo ir žvalgybos pareigūno vidutinio darbo užmokesčio apskaičiavimo tvarkos aprašas.
44. Kasacinis teismas savo jurisprudencijoje yra išaiškinęs, jog tuo atveju, jei nuo asmens suluošinimo ar kitokio sveikatos sužalojimo iki teismo sprendimo priėmimo praeina nemažas laiko tarpas, nustatant žalos atlyginimo mokėjimą periodinėmis išmokomis turi būti atsižvelgiama į įvykusių rinkos pokyčius, pasikeitusias aplinkybes, pvz., per tą laikotarpį įvykusį analogiškos profesijos ar analogiškame sektoriuje dirbančių asmenų atlyginimų augimą, atlyginimų augimą konkrečioje įmonėje, kurioje iki suluošinimo ar kitokio sveikatos sužalojimo dirbo nukentėjęs asmuo, šalies vidutinio darbo užmokesčio augimą, minimaliosios mėnesinės algos augimą ir pan. ([CK 6.249 straipsnio 5 dalis](#)) (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. gegužės 23 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-164-1075/2019, 59 punktas).
45. Teisėjų kolegija, plėtodama šią praktiką bei atsižvelgdama į tai, kad turtinės žalos atlyginimas periodinėmis išmokomis ar vienkartinę išmoką yra iš esmės asmens patirtos turtinės žalos nors ir skirtingi, tačiau lygiaverčiai atlyginimo būdai, kadangi nagrinėjamos bylos atveju turtinės žalos atlyginimo laikotarpis yra aiškus ir apibrėžtas laikotarpiu iki teismo sprendimo priėmimo, išaiškina, kad šie aptarti kriterijai taip pat yra aktualūs ir taikomi ir tuo atveju, kai žala priteisiama vienkartinę išmoką už laikotarpį nuo asmens suluošinimo ar kitokio sveikatos sužalojimo iki teismo sprendimo priėmimo.
46. Pažymėtina, kad tuo atveju, kai įrodinėjant ieškovo negautas pajamas, kurias jis būtų gavęs ilgu laikotarpiu (per visą savo gyvenimą, iki pensinio amžiaus, per darbingo amžiaus laikotarpį ar pan.), jeigu nebūtų sužalota jo sveikata, įrodinėjamas ne tik iki sveikatos sužalojimo gautų pajamų sumažėjimas, bet ir siekiama įrodyti sumažėjusią ieškovo galimybę ateityje daugiau užsidirbti, įrodinėjimo procesas yra sudėtingesnis, nes apima žymiai daugiau vertinamųjų kriterijų, kuriems nustatyti reikia specialių ekonominių ir (ar) sociologijos ar kitokių kompleksinių žinių. Kai reikalavimu dėl negautų pajamų priteisimo siekiama sumažėjusios galimybės ateityje užsidirbti kompensavimo, iki sveikatos sužalojimo gautos pajamos tėra tik vienas iš vertinamųjų kriterijų. Siekiant nustatyti pajamas, kurias nukentėjusysis tikėtinais pagrįstai galėjo gauti po sveikatos sužalojimo, reikia nustatyti ne tik asmens gautas pajamas, bet ir tai, kiek asmuo būtų pajėgus uždirbti, jei nebūtų jo sveikatos sužalojimo (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. gegužės 23 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-164-1075/2019, 62 punktas).
47. Sprendžiant, kiek asmuo būtų pajėgus uždirbti, jei nebūtų sužalota jo sveikata, gali būti įvertintos su konkrečiu nukentėjusiu asmeniu susijusios aplinkybės (subjektyvios aplinkybės) ir visuomeninių santykių nulenti pasikeitimai (objektyvios aplinkybės). Subjektyvios aplinkybės – nukentėjusiojo lytis, amžius, socialinė padėtis, profesija, iki sveikatos sužalojimo buvusi sveikatos būklė, darbo pobūdis ir jo keliamos rizikos (jei tokios yra), žalingi įpročiai, gyvenimo būdas, asmeninės charakteristikos, galimybės tobulėti ir uždirbti daugiau, tikimybė, jog dėl sveikatos sužalojimo atsiradęs darbingumas pasikeis, ir kitos reikšmingos aplinkybės. Objektivos aplinkybės – galima infliacija, analogiškos profesijos ar analogiškame sektoriuje dirbančių asmenų atlyginimų augimas, atlyginimų augimas konkrečioje įmonėje, kurioje iki sužalojimo asmuo dirbo, šalies vidutinio darbo užmokesčio augimas, minimaliosios mėnesinės algos augimas, kitos reikšmingos bylos aplinkybės. Vertinant objektyvias aplinkybes, taip pat gali būti įvertinta, koks yra asmens iki sužalojimo gauto darbo užmokesčio santykis su tuo metu buvusiu šalies vidutiniu darbo užmokesčiu ir minimaliąja mėnesine alga (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. gegužės 23 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-164-1075/2019, 63 punktas).
48. Kasacinis teismas yra nurodęs, kad pareiga įrodyti aplinkybes, susijusias su negautomis pajamomis, tenka reikalavimą dėl jų priteisimo pareikšusiam ieškovui, o tuo atveju, kai atsakovas jomis grindžia savo atsikirtimus, tokių aplinkybių įrodinėjimo pareiga tenka jų nustatymu suinteresuotam atsakovui, taikant bendrosios įrodinėjimo naštos paskirstymo taisyklę ([CPK 178](#) straipsnis). Atsižvelgiant į tai, kad tokiose bylose įrodinėjimo objektas yra pajamos, kurių ieškovas dėl patirtų sužalojimų negaus ateityje, šių nuostolių įrodinėjimo standartas turėtų būti toks, kuris suformuotų teismo įsitikinimą, jog negautos pajamos yra pagrįstai tikėtinos, jeigu nebūtų pažeidimo (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. gegužės 23 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-164-1075/2019, 66 punktas).
49. Nagrinėjamoje byloje teismai, nustatydami priteistino ieškovui žalos atlyginimo dydį dėl negautų pajamų už laikotarpį nuo 2017 m. balandžio mėn. iki 2019 m. spalio mėn., nusprendė, jog ieškovo patirta žala sudaro matematinį skirtumą tarp ieškovo gauto vidutinio darbo užmokesčio iki nedarbingumo ir jo gaunamos valstybinės socialinio draudimo netekto darbingumo pensijos, visiškai neatsižvelgdami į ieškovo buvusioje darbovietėje per šį laikotarpį tokias pačias pareigas, kokias ėjo ieškovas, einančių darbuotojų vidutinio darbo užmokesčio pokytį. Taip teismai nukrypo nuo kasacinio teismo formuojamos praktikos nustatant turtinės žalos dydį dėl sveikatos sužalojimo, nepagrįstai neįvertino ieškovo pateiktų duomenų apie tokias pačias pareigas einančių ieškovo buvusioje darbovietėje darbuotojų vidutinio darbo užmokesčio pokytį per šį laikotarpį ir dėl to netinkamai nustatė ieškovo galėtas gauti pajamas per minėtą laikotarpį, o dėl to netinkamai nustatė ieškovo patirtos turtinės žalos dydį.

50. Atsižvelgiant į nurodytus motyvus, apeliacinės instancijos teismo nutarties dalis, kuria palikta nepakeista pirmosios instancijos teismo sprendimo dalis dėl 4737,05 Eur turinės žalos atlyginimo sužalojus sveikatą, naikintina. Kadangi kasacinis teismas pasisako tik teisės klausimais ir yra saistomas pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų nustatytų aplinkybių, pats neturi teisės tirti ir vertinti įrodymus ([CPK 353 straipsnio](#) 1 dalis), todėl ši bylos dalis perduotina nagrinėti iš naujo apeliacinės instancijos teismui. Išnagrinėjus bylą iš naujo ir galimai pasikeitus ieškoviui priteistinam turinės žalos atlyginimo dydžiui, gali pasikeisti šalių patirtų bylinėjimosi išlaidų paskirstymas, todėl taip pat naikintina ir apeliacinės instancijos teismo nutarties dalis dėl šalių patirtų bylinėjimosi išlaidų paskirstymo ir ši bylos dalis perduodama iš naujo nagrinėti apeliacinės instancijos teismui.

Dėl neturtinės žalos sveikatos sužalojimo atveju nustatymo kriterijų ir žalos dydžio

51. [CK 6.250 straipsnio](#) 1 dalyje nustatyta, kad neturtinė žala yra asmens fizinis skausmas, dvasiniai išgyvenimai, nepatogumai, dvasinis sukrėtimas, emocinė depresija, pažeminimas, reputacijos pablogėjimas, bendravimo galimybių sumažėjimas ir kita, teismo įvertinti pinigais. To paties straipsnio 2 dalyje, be kita ko, nurodyta, kad neturtinė žala atlyginama visais atvejais, kai ji padaryta asmens sveikatai, be to, teismas, nustatydamas neturtinės žalos dydį, atsižvelgia į jos pasekmes, šią žalą padariusio asmens kaltę, jo turtinę padėtį, padarytos turinės žalos dydį bei kitas turinčias reikšmės bylai aplinkybes, taip pat į sąžiningumo, teisingumo ir protingumo kriterijus.
52. Kasacinis teismas savo jurisprudencijoje ne kartą yra nurodęs, kad neturtinės žalos atlyginimo atveju žala yra padaroma vertybėms, kurios neturi piniginės išraiškos, todėl neturtinės žalos atlyginimo atveju visišką žalos atlyginimo principas objektyviai negali būti taikomas visa apimtimi. Neturtinės žalos neįmanoma kompensuoti, todėl teisinga kompensacija už patirtus neturtinio pobūdžio išgyvenimus, praradimus reiškia tokios piniginės satisfakcijos, kuri kiek galima teisingiau kompensuotų nukentėjusiojo patirtą dvasinį sielvartą, fizinį skausmą, kitokius neturtinių vertybių pažeidimus, parinkimą (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2003 m. kovo 26 d. nutartį civilinėje byloje Nr. 3K-3-371/2003; 2005 m. lapkričio 23 d. nutartį civilinėje byloje Nr. 3K-3-604/2005). [CK](#) nuostatos neįtvirtina atlygintinos neturtinės žalos minimalaus ar maksimalaus dydžio, tačiau žalos atlyginimo dydžiui įvertinti minėtos [CK](#) nuostatos pateikia nebaigtinį kriterijų, pagal kuriuos nustatomas neturtinės žalos dydis, sąrašą.
53. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktikoje pabrėžiama, jog šis įtvirtintas nebaigtinis neturtinės žalos dydžiui nustatyti reikšmingų kriterijų sąrašas laikytinas pagrindiniu (universalu) sąrašu tokių kriterijų, kurie turėtų būti teismo ištirti ir įvertinti kiekvienu konkrečiu atveju. Atsižvelgdamas į tai, kad neturtinės žalos dydį pagrindžiančių kriterijų sąrašas nebaigtinis, o kiekvienu konkrečiu atveju pažeidžiama skirtinga įstatymo saugoma teisinė vertybė ir neturtinė žala patiriama individualiai, teismas turėtų spręsti dėl kompensacijos už patirtą neturtinę žalą dydžio, aiškindamasis ir vertindamas individualias bylai svarbias neturtinės žalos padarymo aplinkybes ir kitus faktus, reikšmingus nustatant tokio pobūdžio žalos dydį, atsižvelgdamas į įstatyme bei teismų praktikoje įtvirtintus ir teismo konkrečiu atveju reikšmingais pripažintus kriterijus (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. vasario 13 d. nutartį civilinėje byloje [Nr. 3K-3-26/2009](#); 2010 m. vasario 23 d. nutartį civilinėje byloje Nr. 3K-3-59/2010).
54. Atlikant tokį vertinimą teismo pagrindinė užduotis yra parinkti teisingą, kuo labiau sušvelninančią negatyvius padarinius piniginę kompensaciją už nukentėjusio asmens patirtus neturtinio pobūdžio išgyvenimus bei praradimus ir taip sudaryti materialias prielaidas kiek įmanoma atkurti tai, ko, kaip jau minėta, neturtinės vertybės pažeidimo atveju sugrąžinti, adekvačiai įvertinti ir atlyginti pinigais iš esmės nėra galimybės (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. gruodžio 22 d. nutartį civilinėje byloje [Nr. 3K-3-582/2009](#)).
55. Teismas, siekdamas nustatyti kuo teisingesnę konkrečiu atveju atlygintinos neturtinės žalos dydį, turi taikyti kuo daugiau šios žalos dydžio įvertinimo pinigais kriterijų. Teismo sprendime turi būti ne tik įvardyti kriterijai, kuriais remdamasis teismas nustato priteistiną konkrečiu atveju neturtinės žalos dydį, tačiau ir argumentuotai pagrįstas kiekvieno iš nurodytų kriterijų taikymas nagrinėjamos bylos faktinėms aplinkybėms, atskleista jo reikšmė bei įtaka, sprendžiant apie teisingą pinigines kompensacijos už neturtinių vertybių pažeidimą dydį konkrečioje situacijoje. Be to, sprendžiant dėl neturtinės žalos dydžio, kiekvienu konkrečiu atveju būtina vertinti kriterijų visumą, t. y. ir aplinkybes, dėl kurių neturtinės žalos dydis gali būti nustatytas didesnis, ir aplinkybes, dėl kurių šios žalos atlyginimo dydis gali būti mažesnis (pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2005 m. balandžio 18 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-7-255/2005](#)).
56. Kasacinis teismas savo praktikoje taip pat yra nurodęs, kad sveikatos sutrikdymo bylose neturtinės žalos kompensacijos dydžio nustatymo specifika yra ta, jog teismas turi atsižvelgti ne tik į bendruosius [CK 6.250 straipsnio](#) 2 dalyje įtvirtintus kriterijus, bet ir į sveikatos sutrikdymo situacijoje reikšmingas aplinkybes, pvz., sveikatos sužalojimo laipsnis, patirtos traumos pobūdis, atsiradusios dėl sveikatos sutrikdymo turinės ir neturtinės pasekmės (lėšos, būtinos sveikatai pagerinti, fiziniai ir dvasiniai išgyvenimai ir pan.), pasikeitimai įvairiose nukentėjusiojo asmens gyvenimo sferose (profesinėje, visuomeninėje, asmeninėje ir kt.) bei kitos aplinkybės, kurios daro tiesioginę įtaką asmens fizinį ir dvasinių išgyvenimų stiprumui ir kartu lemia piniginio kompensacinio ekvivalento nustatymą (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2010 m. balandžio 13 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-167/2010](#)).
57. Nurodytu aspektu, viena vertus, pažymėtina, jog teismų praktika dėl priteistino neturtinės žalos atlyginimo dydžio, suformuota kitose analogiško pobūdžio bylose, yra vienas iš kriterijų, pagal kurį nustatomas neturtinės žalos atlyginimo dydis (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. gruodžio 22 d. nutartį civilinėje byloje [Nr. 3K-3-582/2009](#)). Kita vertus, kaip minėta, kiekvienas neturtinės žalos atlyginimo atvejis yra individualus, t. y. kiekvienu atveju asmenys patiria individualius išgyvenimus ir praradimus, kuriuos įrodinėja skirtingomis priemonėmis ir grindžia atskiromis faktinėmis aplinkybėmis, todėl kitose bylose, atsižvelgiant į konkrečias kiekvieno ginčo aplinkybes, teismo nustatytas priteistino žalos atlyginimo dydis nelaikytinas (ir nėra prilyginamas) kasacinio teismo formuojamomis bendrosiomis teisės taikymo ir aiškinimo taisyklėmis, privalomomis ir teismų taikytinomis kitose panašiose bylose ([CPK 4 straipsnis](#)) (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2014 m. gegužės 27 d. nutartį civilinėje byloje Nr. 3K-3-288/2014). Todėl toks vertinimas lemia, jog dėl sveikatos sužalojimo priteistinos neturtinės žalos atlyginimo dydžio nustatymo bylose suvienodinti teismų praktikos priteistino neturtinės žalos atlyginimo dydžio prasme iš esmės neįmanoma (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2020 m. birželio 10 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-181-611/2020](#), 50 punktas).
58. Nagrinėjamoje byloje teismai, priteisdami ieškoviui 16 000 Eur neturtinės žalos atlyginimo, atsižvelgė į tai, kad ieškovo liga sukelta ne dėl atsakovių veiksmų (neveikimo), o dėl atsakovių profesionalių darbuotojų neteisėtų veiksmų (neveikimo) ieškoviui ligos sukelti neigiami dvasiniai ir fiziniai pergyvenimai, nepatogumai, ribojimai užsiimant įprastine darbine ir laisvalaikio veikla padidėjo; žala padaryta pakenkimu vienai iš svarbiausių neturtinių vertybių – ieškovo sveikatai; į ieškovo netekto darbingumo laipsnį; ieškoviui yra nustatytas specialusis nuolatinės priežiūros (pagalbos) poreikis ir specialusis transporto išlaidų kompensacijos poreikis; į neigiamas ieškovo sveikatos būklės perspektyvas (trombuotų venų praeinamumas neatsikuria); į tai, kad stuburo smegenų pažeidimas lėmė dubens organų sutrikimus, dėl to ieškovas kateterizuojamas ir kliznuojamas, neteko potencijos; į priežastinio ryšio tarp neteisėtų veiksmų (neveikimo) ir kilusios žalos pobūdį ir galimų analogiškų pasekmių atsiradimą net ir gydytojams atlikus visus būtinus sveikatos priežiūros veiksmus ar įvykdžius visą reikalaujamą gydymą antibiotikais kursą; kad neigiami ilgalaikiai pergyvenimai paveikė šeimos narius ir artimuosius, nes dėl sutrikdytos sveikatos ieškovas savarankiškai nebegali užsiimti kasdienine veikla, laisvalaikiu, pasirūpinti savimi, nebegali prižiūrėti savo turto, rūpintis aplinka, senyvo amžiaus motina; į padidėjusią ieškovo socialinę atskirtį; į atsakovių turtinę padėtį ir faktą, kad atsakovių civilinė atsakomybė už pacientams padarytą žalą apdrausta.

59. Teisėjų kolegija, įvertinusi skundžiamų teismų procesinių sprendimų motyvus nustatant ieškovo patirtos neturtinės žalos dydį teisės taikymo aspektu, konstatuoja, kad bylą nagrinėję teismai, nustatydami neturtinės žalos dydį, nenukrypo nuo pirmiau aptartos kasacinio teismo

praktikos, tinkamai taikė konkrečius neturtinės žalos dydį pagrindžiančius kriterijus, atsižvelgė į visas neturtinės žalos dydžiui reikšmingas aplinkybes. Taigi pagrindo konstatuoti, kad teismai neindividualizavo neturtinės žalos dydžio ar netinkamai jį nustatė, nėra. Teisėjų kolegija, remdamasi išdėstytais argumentais, konstatuoja, kad pagrindo naikinti ar pakeisti apeliacinės instancijos teismo nutarties dalį dėl neturtinės žalos atlyginimo priteisimo nenustatyta ([CPK 359 straipsnio 1 dalies 1 punktas](#)).

Dėl bylinėjimosi išlaidų

60. Ieškovo kasaciniame skunde pareikšti reikalavimai apmokestinami 383 Eur dydžio žyminiu mokesčiu ([CPK 80 straipsnio 1 dalies 1 punktas](#), 4 ir 7 dalys, 85 straipsnio 1 dalies 8 punktas). Tačiau ieškovas atleistas nuo jo mokėjimo į valstybės biudžetą ([CPK 83 straipsnio 1 dalies 3 punktas](#), 2 dalis). Ieškovas neteikė prašymo atlyginti jo patirtas išlaidas, susijusias su kasacinės bylos nagrinėjimu, be kita ko, ir išlaidas advokato pagalbai apmokėti.
61. Atsakovė VšĮ Pasvalio ligoninė pateikė prašymą priteisti bylinėjimosi išlaidų atlyginimą kartu su įrodymais, patvirtinančiais, kad ji kasaciniame teisme patyrė 360 Eur išlaidų advokato pagalbai apmokėti.
62. Kasacinis teismas patyrė 19,06 Eur išlaidų, susijusių su procesinių dokumentų įteikimu (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2021 m. spalio 15 d. pažyma apie išlaidas, susijusias su procesinių dokumentų įteikimu).
63. Kasaciniam teismui nutarus perduoti bylos dalį nagrinėti iš naujo apeliacinės instancijos teismui, šalių turėtų bylinėjimosi išlaidų kasaciniame teisme atlyginimo klausimas paliktinas spręsti šiam teismui kartu su kitų bylinėjimosi išlaidų paskirstymu ([CPK 93, 96 straipsniai](#)).

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 359 straipsnio 1 dalies 5 punktu ir 362 straipsniu,

nutaria:

Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2020 m. lapkričio 24 d. nutarties dalis, kuriomis paliktos nepakeistos Panevėžio apygardos teismo 2019 m. gruodžio 20 d. sprendimo dalys dėl turtinės žalos atlyginimo priteisimo ir bylinėjimosi išlaidų paskirstymo, panaikinti ir perduoti šią bylos dalį iš naujo nagrinėti Lietuvos apeliaciniam teismui.

Kitą Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2020 m. lapkričio 24 d. nutarties dalį palikti nepakeistą.

Netenkinti ieškovo K. N. prašymo priimti naujus įrodymus.

Ši Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis yra galutinė, neskundžiama ir įsiteisėja nuo priėmimo dienos.

Teisėjai Danguolė Bublienė

Andžej Maciejewski

Antanas Simniškis